

Beslutningsforslag nr. B 38

Folketinget 2014-15

Fremsat den 26. november 2014 af Mette Bock (LA), Simon Emil Ammitzbøll (LA) og Anders Samuelson (LA)

Forslag til folketingsbeslutning om omlægning af gødskningsregler

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2014-15 at fremsætte et lovforslag, der ændrer lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og ændrer bekendtgørelser m.v., således at fremtidig regulering af jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække direkte følger af og bringes i fuld overensstemmelse med det i EU's nitratdirektiv beskrevne ligevægtsprincip.

Samtidig pålægger Folketinget regeringen at indføre nye regler, således at den nye målrettede regulering kan bygge

på de kemiske nitratmålinger, som Naturstyrelsen jævnligt foretager i vandmiljøet. Til brug herfor må Naturstyrelsen etablere målesteder ved vandløbsudløb til recipienten. Disse obligatoriske målinger ved recipienten skal medvirke til at sikre korrekt funderede påbud om spildevandsrensning i det åbne land.

Bemærkninger til forslaget

Dansk landbrug har siden 1990'erne været underlagt meget restriktive krav om brug af gødning på sine arealer – krav, der fjerner sig voldsomt fra tilsvarende krav i de lande, som vi normalt sammenligner os med og ikke mindst konkurrerer med.

Det er ganske enkelt ikke muligt for danske landmænd at gøde tiltrækkeligt ud fra fagligt anerkendte principper og godt landmandskab. Det betyder bl.a., at danske husdyr ikke kan fodres med dansk korn alene, fordi det er proteinfattigt og der derfor må importeres bl.a. dyr sydamerikansk soja som tilsætning. Det er en manøvre, der både fordyrer den danske husdyrproduktion og dermed forringer konkurrenceevne og vækstpotentiale og understøtter en oversøisk soya-produktion. Importen kunne helt eller delvis erstattes af danskproducerede varer ved gødningsnormer som vore nabolande.

Der er simpelthen ikke balance mellem jordens potentiale og de faglige muligheder, danske landmænd har, fordi man er iført en spændetrøje af særlige danske kvælstofnormer og gødningsrestriktioner. Jorden bliver udpint, og afgrøderne udsultes. Derfor er der behov for en ny regulering af dansk landbrugs gødskning.

Den nuværende regulering med bl.a. kvælstofnormer, harmonikrav og efterafgrøder er en gammeldags detailregulering, der kun forholder sig til, hvad man tilføjer bedriften, og som ikke tager højde for, hvad der kommer ud af den.

I anbefalingerne i Natur- og Landbrugskommissionens rapport fra foråret 2013 (»Natur og Landbrug – en ny start«, side 42) fremgår det, at:

»Det bør være målet, at den ændrede kvælstofregulering hurtigst muligt baserer sig på målte udledninger af næringsstoffer fra dyrkningsarealerne. Det forudsætter, at teknologien hertil udvikles yderligere. På kort sigt vil reguleringen derfor skulle baseres på beregnede normer.«

Imidlertid er teknologien nu udviklet så meget, at den nye, målrettede regulering kan bygge på de kemiske nitratmålinger, som Naturstyrelsen jævnligt foretager i vandmiljøet. I den forbindelse pålægger Folketinget med dette forslag regeringen at pålægge Naturstyrelsen, at der øjeblikkeligt bliver etableret målesteder ved vandløbsudløb til recipienten.

Videncentret for Landbrug har gennem de sidste tre år undersøgt drænvandsprøver fra hele landet. I den 3-årige undersøgelse om indhold af kvælstof i drænvand, som blev udsendt i maj 2014 (Knudsen og Piil: »Foreløbige resultater af landbrugets drænvandsundersøgelse 2011-2014«, Planteavl-sorientering 215), fremgår det, at:

- De målte kvælstofkoncentrationer er ca. 50 pct. lavere end den modelberegnete kvælstofkoncentration i det vand, der forlader rodzonen. Det viser, at der sker en betydelig kvælstoffjernelse, allerede inden rodzonevandet eller det øvre grundvand løber i drænet.
- I gennemsnit forsvinder ca. 50 pct. af kvælstofindholdet via denitrifikation (mikroorganismer, der under iltfattige

forhold bruger ilten og derved bringer kvælstof til luftformig tilstand, som den findes i atmosfæren).

- I gennemsnit udgør nitrat-N 83 pct. af det totale nitratindhold.
- 20 pct. af målingerne ligger under 3,9 mg af det totale nitratindhold pr. liter (<3,2 mg nitrat-N).
- 60 pct. ligger mellem 3,9 og 10,3 mg af det totale nitratindhold pr. liter (3,2-8,5 mg nitrat-N).
- 20 pct. ligger over 10,3 mg af det totale nitratindhold pr. liter (>8,5 mg nitrat-N).
- Gennemsnittet ligger på 7,5 mg af det totale nitratindhold pr. liter. Indholdet er lavest i de landsdele, hvor nedbøren er størst, og højest, hvor nedbøren er lavest. Det resulterer i, at den gennemsnitlige udvaskning af to-talkvælstof pr. hektar ikke afviger væsentligt fra landsdel til landsdel.

Senest har også Aarhus Universitet meldt ud, at modelberegninger af udvaskning i Limfjorden ikke stemmer med de faktiske målinger, der er foretaget. Modellerne rammer med andre ord ikke virkeligheden. Men det gør målinger af de faktiske forhold naturligvis. (Omtalt i nyhed på dr.dk's regionale nyheder for Nordjylland den 10. august 2014: <http://www.dr.dk/Nyheder/Regionale/Nordjylland/2014/08/10/104352.htm>)

Om ligevægtsprincippet

Forslagsstillerne ønsker, at den fremtidige regulering af jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække direkte følger af og bringes i fuld overensstemmelse med det ligevægtsprincip, der beskrives i nitratdirektivet (Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget). Gødning må herefter fordeles, så det ikke er til skade for miljøet, og så der sker en begrænsning af tilførsel af gødning til jorden ud fra, hvad der er i overensstemmelse med godt landmandskab, og ud fra hensyn til de særlige forhold for de pågældende landbrugsarealer, især:

- a) jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning,
- b) klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding,
- c) jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder vekseldrift.

Der skal være ligevægt imellem:

- a) afgrødens forventede kvælstofbehov,
- b) kvælstoftilførslen til afgrøden fra jorden og fra gødskning svarende til:
 - mængden af kvælstof i jorden på det tidspunkt, hvor afgrødens behov herfor stiger væsentligt (resterende mængder sidst på vinteren),
 - kvælstoftilførslen via nettomineralisering af jordens reserver af organisk kvælstof og
 - tilførsel af kvælstofforbindelser fra husdyrgødning, tilførsel af kvælstofforbindelser fra kunstgødning og anden gødning.

Ifølge nitratdirektivet skal grænseværdien sikres overholdt. Denne er 50 mg. nitrat pr. liter, svarende til 11,3 mg nitrat-N pr. liter.

Så længe landbrugsdriften ikke medfører, at indholdet af nitrat overskrider 11,3 mg nitrat-N pr. liter, overholdes kravene i nitratdirektivet. Dette er understøttet af flere afgørelser fra Europa-Kommissionen, hvor bl.a. Holland (Kommissionens gennemførelsesafgørelse af 16. maj 2014 (2014/291/EU)) og Tyskland (Kommissionens beslutning af 12. oktober 2009 (2009/753/EF)) har fået tilladelse til yderligere tildeling af kvælstof ud over de oprindeligt anførte maksimale mængder, fordi det har kunnet påvises, at det ikke har medført udledning over grænseværdien. I tilfælde af overskridelse af nitratdirektivets grænseværdi er det op til den enkelte lodsejer at dokumentere ved egenkontrol, at nitratindholdet i vandløbet ikke stiger ved den forøgede gødsning.

Ved eventuel udledning over grænseværdien iværksættes frivillige virkemidler de relevante steder. Det kan f.eks. være:

- avancerede dyrkningsstrategier,
- ændret afgrødevalg,
- tidlig såning af vinterafgrøder,
- efterafgrøder før vårafgrøder,
- reduceret jordbehandling,
- flerdelt tilførsel af handelsgødning,
- placering af gødning ved såning,
- bladgødning som supplementgødsning,
- forbedring af husdyrgødningens egenskaber,
- optimeret anvendelse af husdyrgødning,
- minivådområder,
- drænvandsopsamling til genanvendelse som markvanding og
- udtagning af uhensigtsmæssige jordtyper til miljøfokusafgrøder.

Gødsning efter ligevægtsprincippet er nationaløkonomisk en god idé

Protein er et livsvigtigt stof. Protein dannes af kvælstof. For hvert kg kvælstof kan der dannes 6,25 kg protein (Statens Husdyrbrugsforsøgs meddelelse nr. 667 fra 1987: »Omregningsfaktorer fra kvælstof til protein i foderstoffer«). I Tyskland er det gennemsnitlige indhold af protein i hvede 12-14 pct. I Danmark er proteinindholdet i foderhvede nu under 9 pct. Udgangspunktet er det samme, men undergødsningen i Danmark har forringet afgrødernes kvalitet og reduceret proteinindholdet så meget i foderkornet, så vi årligt er nødsaget til at importere for mere end 2 mia. kr. soyaprotein fra Sydamerika som substitution for den protein, som naturligt ville have været i den danske foderhvede. Situationen er tilsvarende for de andre kornarter (byg, rug, havre).

Den faldende kvalitet af brødhvede vanskeliggør brug af dansk korn i mel, og den faldende kvalitet af maltbyg vanskeliggør brug af dansk malt ved brygning af øl. Sammenlignet med andre landes muligheder mister dansk landbrug hvert år for flere mia. kr. i indtægter ved den nuværende regulering.

Ud over den nationaløkonomiske gevinst ved selv at producere protein er der en højere grad af bæredygtighed ved at undgå at sejle protein fra den anden side af Atlanten, kvalitetsforbedring af danske fødevarer og bedre konkurrenceevne. Endvidere viser en rapport fra Fremforsk, at der er betydeligt vækstpotentiale for dansk landbrug, hvis erhvervet reguleres som i andre EU-lande og dermed får samme konkurrencebetingelser. En ændret regulering vil kunne betyde øgede indtægter på betalingsbalancen for 34 mia. kr., 35.000 nye arbejdspladser og en vækst på 34 pct. (Jensen og Levinson: »Hvad kan dansk landbrug producere med en anden regulering af erhvervet?«, opdatering af beregningerne fra rapporten fra juni 2012, Fremforsk, Center for fremtidsforskning, 2014).

Myndighedskontrol

Også med en ny regulering vil der fortsat være behov for myndighedskontrol om end i en stærkt forenklet form. NaturErhvervstyrelsen kan ud fra Naturstyrelsens løbende målinger ved recipienten følge, om der opstår et problem et konkret sted. Såfremt der er tegn på dette, kan kilden/årsagen spores med opstrømsmålinger og eventuelle drænvandsmålinger. Styrelsen kan også besigtige virkemidler og kan fysisk besigtige bedriftens forhold for at kontrollere punktilder, uhensigtsmæssig opbevaring osv.

Behovet for modelberegninger og skematiserede gødningstilkendegivelser forsvinder derimod, og den forenklede kontrol vil dermed også kunne betyde rationaliseringsgevinster. De konkrete forhold baseret på de konkrete målinger påviser, om der er behov for yderligere indsats eller ændret adfærd.

En model med gødsning efter ligevægtsprincippet suppleret med obligatoriske målinger af næringsstoffer ved recipienten og drænvandsmålinger efter behov vil opfylde alle krav om en øget produktion, større konkurrencedygtighed og sikring af vandmiljøet. En sådan model vil være den første af sin art og vil kunne blive rollemodel for en lang række andre lande ikke kun inden for det europæiske fællesskab, men også globalt, hvor modellen kan medvirke til eksport af god viden og teknologi til gavn for den danske eksport og det globale miljø. Derudover kan de obligatoriske målinger i recipienten også medvirke til at sikre korrekt funderede påbud om spildevandsrensning i det åbne land.

Skriftlig fremsættelse

Mette Bock (LA):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om omlægning af gødskningsregler.

(Beslutningsforslag nr. B 38)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.